

ENDES MIHÁLY/ szerk. és bevezető /

A Rakaca- patakvidék Mollusca faunájáról

Ezt a dolgozatot SÜMEGI et al.(1994) és VARGA (2000) munkái alapján állítottam össze, szerkesztettem meg, majd értékeltem az adatokat, végül, kismértékben saját megfigyeléseimmel is hozzájárultam a fauna ismeretéhez. Az említett szerzők anyaga a Rakaca-patakvidéknél nagyobb területet ölel fel, Sümegi 1994-ben, Varga 1996-99 között végezte kutatásait, az előbbi 27, az utóbbi 68 faj jelenlétét állapította meg vidékünkön, amely összesen 71 fajt jelent eddig. Ami az előzetes vizsgálatokat illeti, erről a régióról nem születtek összefoglaló munkák, sőt, az irodalmi szórvány adatok is ritkák. Az itteni puhatestű fauna tagjainak többsége nedves / réti, mocsári, parti / élőhelyeket kedvel, még ha a vízi fajokat és a kagylókat leszámítjuk is, emellett a víztárolón, tavi környezetben élnek mozgó vizet kedvelők.

A fajok egyharmada /24/ eredetileg a szárazabb /xerofil, mezofil /, nyílt területek, továbbá az erdőterületek lakója, bár a szomszédos dombvidéki, alacsony hegylábi /montánnak tekinthető / fajok aránya csupán 10% /7/. Országosan is ritkának tekinthető 7 faj /10%/, közülük 4 a Rakaca patakban és víztárolójában fordul elő. Ennek a pataknak a leggazdagabb a faunája, medrében, parti lágyszárú és fás vegetációjában 53 fajt sikerült kimutatni, jóllehet vizét nem kísérik közvetlenül szomszédos rétek, mocsarak. A Sas-patakban és rétyén 25 faj, a tárolóban 17 faj, a „Szemerei réten” 16 faj került elő, 10-13 fajt találtak a Barakonyi-, a Bátor-, Debréte-, és Viszlói-patakban és rétyein.

Rendkívül figyelemreméltó a *Vertigo substriata* két élő példányának észlelése a "Szemerei rét" égeres láperdejében (SÜMEGI et al., 1994). A boreo-alpin elterjedésű, hűvös, nedves élőhelyet kedvelő csiga szubkárpati-kárpáti elemnek számít, s egyúttal új hazai előfordulási adat. Miután az égerest 2000-ben csaknem tarra vágták, a faj eltűnése valószínűsíthető, bár füzláp és magassásrét komplex érintkezik a volt erdő területével, annak maradványaival.

FAJLISTA

GASTROPODA

- Acanthinula aculeata 1., 21.
- Acroloxus lacustris 7.
- Aegopinella minor 1., 16., 20., Percsei-patak
- Anchylus fluviatilis 1.
- Anisus spirorbis 20., 21.
- Aplexa hypnorum 21.
- Arion subfuscus 16.
- Bythinia tentaculata 1., 7., 16.
- Bradybaena fructicum 1., 7., 15., 16., 19., 20., 21.
- Carychium minimum 1., 2., 10., 20., 21.
- C. tridentatum 1., 2.
- Cepea vindobonensis 1., 7., 16., 19., 21.

Chondrula tridens 1., 16.
Clausilia dubia 1.
Cochlicopa lubrica 1., 2., 8., 15., 16., 19., 20., 21., Percseï-patak
C. lubricella 1., 2., 15.
Cochlodina cerata 1.
Columella edentula 1.
Deroceras laeve 1.
D. reticulatum 10.
Euconulus fulvus 1., 2., 8.
Euomphalia strigella 1., 8., 16., 20., Percseï-patak
Granaria frumentum 1., 16.
Gyraulus albus 7.
G. laevis 21.
Helicella obiva 15.
Helicigona faustina 1., 20.
Helicodonta obvoluta 1., 7.
Helix lutescens 1., 15., 16., 19., 20., 21.
H. pomatia 1., 5., 8., 10., 16., 20., Percseï-patak
Lymnaea auricularia 7.
L. palustris 1.
L. peregra 1., 7., 16., 19., 21.
L. peregra ovata 7.
L. stagnatilis 1., 7.
L. truncatula 1., 2., 10., 11., 20., 21.
Monacha cartusiana 1.
Nesovitrea hammonis 1., 2., 8., 10., 11., 21.
Oxychilus depressus 1., 20.
O. glaber 1.
O. inopinatus Percseï-patak
Oxyloma elegans 1., 7., 16., 21.
Perforatella rubiginosa 1., 2., 11., 19., 20.
Planorbarius corneus 1., 6., 7., 21.
Planorbis planorbis 1., 7.
Punctum pygmaeum 2.
Pupilla muscorum 1., 15., 16., Percseï-patak
Succinea oblonga 1., 2., 10., 15., 20., 21., Percseï-patak
S. putris 1., 7., 19., 20., 21.
Truncatellina cylindrica 1.
Vallonia costata 1., 2., 9., 15., 19., 21., Percseï-patak
V. pulchella 1., 2., 11., 16., 19., 21., Percseï-patak
Valvata piscinalis 1., 8.
Vertigo angustior 2., 21.
V. antivertigo 2., 21.
V. pusilla 1.
V. substriata 2.
Vitrea contacta 1.
V. diaphana 1.

Vitrina pellucida 1., 2., 11., 15., 19., 21.
Zonitoides nitidus 1., 15., 20., 21., Percse-patak

BIVALVIA

Anodonta chf anatina 1., 7.
Pisidium casertanum 21.
P. nitidum 1.
P. obtusale 21.
P. subtruncatum 1., 8., 19., 21.
Sphaerium corneum 21.
S. lacustre 1., 7.
Unio crassus 1., 20
U. tumidus 1., 7.

IRODALOM

- DOMOKOS, T. 1985. A *Vertigo substriata* (Jeffreys, 1833) a Bükk-hegységben. Malakológiai Tájékoztató, 5: 45-47.
- ERŐS, Z. 1981. *Vertigo substriata* (Jeffreys, 1833) a Börzsöny hegységben. Soosiana, 9: 47-48.
- KERNEY, M. P., CAMERON, R. A. D., JUNGBLUTH, J. H. 1983. Die Landschnecken Nord-und Mitteleuropas. 384 pp. P. Parey, Hamburg-Berlin.
- KROLOPP E., SÜMEGI P. 1992. A magyarországi pleisztocén *Vertigo* fajok elterjedése. Folia Historico-naturalia Musei Matraensis, 17:85-96.
- KROLOPP E., SÜMEGI P. 1993. Pleistocene *Vertigo* species from Hungary. Scripta Geologica. Spec. Issue. 2: 263-268.
- LOZEK, V. 1964. Quartärmollusken der Tschechoslowakei. Rozpravy Ústředního ústavu geologického 31: 374 pp., Prága
- NYILAS I., SÜMEGI P. 1987. Adatok az Imókői (É-Magyarország: Bükk-hegység) növénytársulások Mollusca faunájához. Malakológiai Tájékoztató, 7: 43-47.
- PINTÉR L., RICHNOVSZKY A. 1979. A vízi csigák és kagylók (Mollusca) kishatározója. Vízügyi Hidrobiológia, 206 pp., Budapest.
- PINTÉR L., RICHNOVSZKY A., SZIGETHY A. 1979. A magyarországi recens puhatestűek elterjedése. Soosiana, Suppl., 350 pp. Budapest.
- SOÓS L. 1943. A Kárpát-medence Mollusca faunája., 478 pp., Akadémiai, Budapest.
- SÜMEGI, P., DELI, T., ORAVECZ, K. 1994. Adatok a Cserhát recens Mollusca faunájának ismeretéhez. Kézirat
- VARGA A. 2000 Adatok a Cserhát és környékének Mollusca faunájához I. Fol. Hist. Nat. Mus. Matr., 24.: 315-353.